

**ОГОРОДНИК Д.М.**

*магістрант спеціальності «Журналістика»  
Національний університет кораблебудування  
імені адмірала Макарова  
м. Миколаїв, Україна*

**ФІЛАТОВА О.С.**

*доктор філологічних наук, професор,  
завідувач кафедри журналістики, реклами та PR-технологій  
Національний університет кораблебудування  
імені адмірала Макарова  
м. Миколаїв, Україна*

## **ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕДІАПРОСТОРУ В УКРАЇНІ: ВПЛИВ ПЛАТФОРМИ TELEGRAM НА ПОЛІТИКО-СОЦІАЛЬНУ СФЕРУ**

Протягом останніх років український медіапростір зазнав суттєвих змін, де центральною трансформаційною силою став месенджер Telegram. Платформа перестала бути засобом обміну повідомленнями й перетворилася на активний політичний та соціальний інструмент, який формує порядок денний, мобілізує громадськість, впливає на поведінку користувачів.

Причини цього явища багатогранні та знаходяться на межі соціально-політичних та економічних факторів. Однією з причин такого зростання впливу стало зниження довіри до традиційних медіа. За даними Digital News Report 2024 лише близько третини українців вважають телебачення та друковані ЗМІ надійними [1]. У суспільстві існують побоювання щодо відсутності редакційної незалежності традиційних медіа через концентрацію телевізійних ринків у руках невеликої кількості бізнес-груп та медіахолдингів. Через це маємо небезпеку, що традиційні ЗМІ можуть бути використані як джерело подачі односторонньої інформації, яка може бути вигідна окремим особам.

Варто зазначити, що цифрові платформи завдяки своєму «форм-фактору» є швидшими за телебачення чи друковані медіа. Звичайно, оперативність – один з найважливіших стандартів медіа, але час для

підготовки матеріалу значно більший та може займати декілька годин, тоді як канали Telegram публікують повідомлення та зображення за лічені хвилини після події [2].

Популярність Телеграм як основного джерела інформації для багатьох українців виникла після повномасштабного вторгнення росії в 2022 році. Тоді основним засобом комунікації стали канали Telegram, де адміністратори постили оперативні повідомлення від військового командування, попередження про ракетні удари та сповіщення про повітряні тривоги. Відтак, Telegram перетворився з простого месенджера на платформу, що впливає на соціально-політичну сферу життя. Популярні канали поєднують новини, коментарі, гумор і меми, щоб представити власні інтерпретації на додаток до фактів. Дослідження Гасія і Сасахари показало, що протягом перших місяців вторгнення російські та українські політичні діячі широко використовували Telegram для інформаційних операцій [3]. Анонімність і низький поріг входу дозволили швидко створювати нові потужні медіа-платформи, де адміністратори каналів виконують функції редактора, коментатора та модератора публічного дискурсу.

Отже, держава отримала корисний інструмент для оперативного спілкування з населенням, а суспільство отримало своєчасну та різноманітну інформацію. Проте відсутність редакційного контролю та контролю зі сторони влади сприяє поширенню чуток, дезінформації та відвертих фейкових новин, що є особливо небезпечним у періоди конфліктів [4].

Вплив інформаційних бульбашок є ще однією проблемою. Хоча Telegram не має алгоритмічного фіду як соціальні мережі, користувачі зазвичай підписуються лише на «свої» канали, що посилює поляризацію та ускладнює міжгрупове спілкування. Питання авторського права, персональних даних та відповідальності за наклеп у Telegram залишаються в «сірій зоні» [4].

У відповідь на ці проблеми слід підвищувати медіаграмотність. Користувачі повинні вміти критично оцінювати джерела, перевіряти інформацію та розрізняти перевірені факти та емоційні заклики [5]. Важливими є і співробітництво між керівництвом месенджера, фактчекерами та органами державної влади. Традиційні ЗМІ можуть продовжувати впливати на маси, зосередившись на глибокому аналізі, а не на швидкості. Замість того, щоб просто повторювати новини з Telegram, телебачення та великі онлайн-видання можуть зберегти свій авторитет, пропонуючи журналістські розслідування та системний підхід до аналізу подій.

Згідно з прогнозами на найближчі роки повернення до попередніх моделей споживання новин є малоймовірним, оскільки Telegram повністю інтегрований в інформаційний простір України. Споживачі очікують миттєвого, прямого спілкування без посередників. Однак у світлі цієї нової реальності необхідні нові правила, включаючи чіткі процедури співпраці між державою та платформою, підтримку незалежної перевірки фактів, створення ініціатив з критичного мислення та захисту особистої інформації. Єдиний спосіб зменшити ризики та зберегти переваги цифрової мобільності, одночасно будуючи стійке суспільство, здатне протистояти загрозам дезінформації, це поєднати переваги покращеної інформаційної безпеки з перевагами прямого спілкування [5].

Соціальні та політичні наслідки цієї зміни вже очевидні: зростає поляризація, «лідери думок в інформаційній сфері» відіграють все більшу роль у формуванні громадської думки, а новини все частіше розглядаються як емоційно заряджений матеріал, що впливає на поведінку виборців.

#### Список використаних джерел

1. Newman N., Fletcher R., Robertson C. T., Ross Arguedas A., Nielsen R. K. *Reuters Institute Digital News Report 2024*. Oxford : Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford, 2024. URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2024> (дата звернення: 23.09.2025).
2. Freedom House. *Freedom on the Net 2023: Country Report — Ukraine*. Washington, D.C. : Freedom House, 2023. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2023/ukraine> (дата звернення: 23.09.2025).
3. Ghasiya P., Sasahara K. Messaging strategies of Ukraine and Russia on Telegram during the 2022 Russian invasion of Ukraine // *First Monday*. 2023. Vol. 28, No. 8. DOI: 10.5210/fm.v28i8.12873.
4. Digital Forensic Research Lab (DFRLab). *Telegram as a digital front in Russia's war against Ukraine*. Washington, D.C. : Atlantic Council, 2024. URL: <https://dfrlab.org> (дата звернення: 23.09.2025).
5. Інститут масової інформації. *Freedom of Speech in Ukraine 2024: Summary Report*. Київ : IMI, 2025. URL: <https://imi.org.ua> (дата звернення: 23.09.2025).
6. Bareikytė, M. (2024). Digitally witnessable war from pereklychka to propaganda: Unfolding Telegram communication during Russia's war in Ukraine. *European Journal of Communication*, 39(4), 345–360. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/17506352241255890> (дата звернення: 23.09.2025).
7. Rudnik, A. (2025). Russian informational co-aggression? Ukraine-related disinformation in Belarusian pro-government Telegram channels. *European Journal of Communication*, 40(2), 145–160. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/17506352251376500> (дата звернення: 23.09.2025).
8. Gehle, L., Hameleers, M., Tulin, M., et al. (2024). Misinformation Detection in the Context of the Russian Invasion of Ukraine: Evidence From Original Survey Data Collected in 19 Democracies. *International Journal of Public Opinion Research*, 36, edad040. URL: <https://doi.org/10.1093/ijpor/edad040> (дата звернення: 23.09.2025).